

TÖREDÉKEK ILIA MIHÁLYRÓL

1970 júniusában, a Szegedet fenyegető tiszai árvíz idején elterjedt a hír, hogy Makó után Újszegedet is kitelepítik. Nekem ott volt albérletem, ezért némi félszeg habozás után felhívtam Ilia tanár urat, aki akkorra már három-négy versemet közölte a *Tiszatáj*ban, és megkértem, hogy „értékeimet” biztonságba helyezhessem nála. A tanár úr szokása szerint hümmögött, mintha egy kéziratról kellene véleményt mondania, de nem mondott nemet, pedig biztosan attól tartott, hogy hatalmas bőröndökkel fogok megjelenni nála, a Hunyadi sugárúti kis lakásban, amely – és nemcsak a könyvektől – annyira szűk volt, hogy még a vendégeit is alig tudta leültetni. Én pedig elvittem hozzá egyetlen értékemet: egy összecsukszerű, de már kéthangszórós Supraphon-lemezjátszót (pontosan olyan volt az övé is). Nem tudom, a meglepetés vagy a megkönnyebbülés volt-e nagyobb, de Miska az én szerény kincsem „biztonságba” (a spájzba) helyezése után ajánlotta fel a baráti tegeződést, s ez egy másodéves bölcsészhallgatónak és kezdő költőnek igen nagy megtiszteltetés volt azokban a mainál jóval merevebb és illedelmesebb időkben; összetegeződünk hát, Miska leültetett, és mindjárt előadást tartott Trianonról és az erdélyi meg a jugoszláv magyar irodalomról, csupa olyan dologról, amiről nekem fogalmam is alig volt addig, és különben is, az agyamban még gőzös újbóloldali eszmék gomolyogtak. Bizony, még eme első óra után is évekbe telt, mire ráébredtem, hogy Széchenyi példája mégiscsak fontosabb számomra, mint Guevaráé, s ebből nemcsak az következik, hogy az átlagosnál butább fiatalember voltam (mind azok voltunk a szálnalmas kis betiltott oratóriumainkkal meg a KISZ-gyűléseken előadott tiltakozásainkkal), hanem az a tanulság is levonható, hogy fiatal korában – a közhittel ellentétben – az ember sokkal dogmatikusabb és makacsul az, mint később, harmincon túl, amikor már megkapta a naiv hitekért járó (és jogosan kijáró) pofonokat. Mindenesetre én Ilia Mihály alig észrevehető, de határozott szellemi irányításának köszönhetem, hogy nemzeti költő lettem (ehhez egyéni színezetként némi ezotériát és ateizmust elegyítve), de azt is, hogy a neofita buzgóság sohasem fogott el, mert én tőle azt is megtanultam, hogy magyarnak lenni ízlés kérdése is, nemcsak elhatározásé, hogy ezért „ebbe” mégsem lehet úgy belépni, mint egy pártba, így aztán én ma a „nagy magyarok” miatt szégyellem magamat leginkább –, hát, igen, az elvtársakkal egyszerűbb volt, azokat elég volt utálni...

 Illia Mihálytól kaptam a legtöbb levelet is, bár több mint húsz éve egy városban lakunk, – azt hiszem, időnként kileste, mikor

nem vagyok bent a munkahelyemen, s gyorsan bedobott az újságosládába egy-egy öt-tíz soros episztolát, amellyel új és páratlan műfajt alkotott a magyar irodalomtörténetben: a levél-epigrammát. Persze, ezekből nemcsak én részesültem (az is lehet, hogy én a legkevésbé, mivel én válaszolni se nagyon szoktam rájuk), hanem az egész világ: Uppsalától Buenos Airesig, mert Miska mindenkit ismer és számon tart, akit ismerni és számon tartani érdemes, jelen van levél-epigrammaival mindenütt, ahol magyarul (is) értenek, bár ő maga nyugat felé Bécsnél, kelet felé Bukarestnél messzebb sohasem jutott.

Leomlott könyvespolcai között talán ma is, most is – hatvanévesen – öreg írógépén levelet kopogtat, hogy elküldje oda, ahol éppen a legnagyobb szükség van figyelemre és vigaszra. Hadd előzzem meg őt ezúttal én – tudom, a válasz tömörebb, bölcsebb és szívhez szólóbb lesz. Mint mindig.

(Mellesleg: Újszegedet nem ürítették ki, és a Supraphon is átvészelte a megpróbáltatásokat, még öt évig koptatta az egy rubeles Mozart-lemezeimet. És a gátak is állnak.)

(Forrás, 1994. szeptember)

(A **Baka István művei. Publicisztikák, beszélgetések** című kötetből)

[← Előző oldal](#)

[Következő oldal →](#)